

ეკონომიკური ციკლები და ეკონომიკური ზრდა

პაატა ბახტაძე
სტუდენტორი

რეზიუმე

ნაშრომში განხილულია ეკონომიკური ციკლების გავლენა ეკონომიკურ ზრდაზე, გრძელი ტალღების განვითარების შესაძლო მექანიზმი ინოვაციების კუთხით, რისთვისაც გამოყენებულია სტატისტიკური მონაცემები, მიშენელოვანი ინოვაციების შესახებ მოკლე ისტორიული ექსკურსი, რის საფუძველზეც ნაჩვენებია მათი გავლენა ციკლურობაზე და თავის მხრივ ეკონომიკურ ზრდაზე.

ეკონომიკური ციკლების შესწავლას აქვს ხანგრძლივი ისტორია, რომლის დროსაც ეკონომიკური აქტივობების პერიოდული მონაცვლასთან დაკავშირებით შეიქმნა არაერთი თეორია. რომლებიც ეკონომიკის ციკლურ რყევებს ხსნიან სხვადასხვა ფაქტორით. ბოლო პერიოდამდე ანუ 2008 წლის ეკონომიკურ კრიზისამდე თითქმის ეკონომიკური ციკლის თეორიული კვლევა მიწოდებული იყო და უფრო გააქტიურებული იყო ეკონომიკური ზრდის თეორიები.

მოცემულ შემთხვევაში ჩვენ გვსურს ისტორიული ფაქტებით და სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე ვაჩვენოთ ეკონომიკური ციკლების გავლენა მშპ-ზე, როგორც ეკონომიკური ზრდის ძირითად მაჩვენებელზე.

გამოყენებული ტერმინები: ეკონომიკური ციკლები, ეკონომიკური ზრდა, მშპ, ინოვაციები.

RESUME

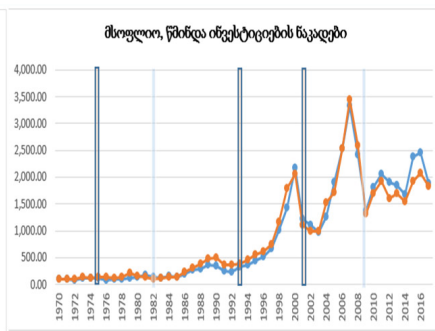
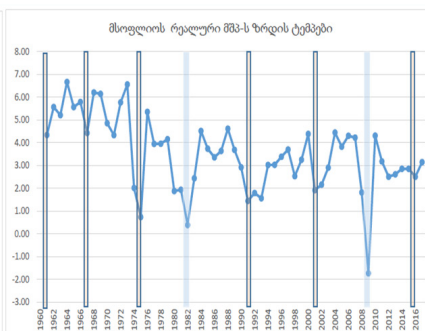
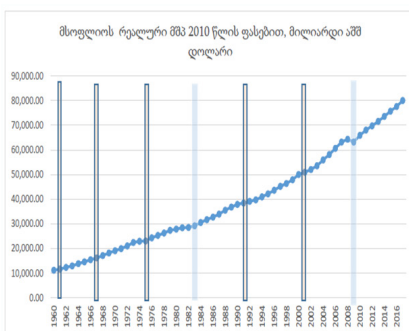
The given work discusses the influence of economic cycles to economic growth. The possible mechanism of development of long waves in the aspect of innovations for which statistic data are used, brief historical excursus about significant innovations based on which their influence to cycle is demonstrated and to its part at economic growth.

Keywords: Economyc cycles, Economic growth, GDP, Inovations.

* * * *

ნაშრომში გამოყენებული სტატისტიკური მონაცემები აღებულია მსოფლიო ბანკის მიხედვით, 1960-2017 წლების პერიოდზე. აღნიშნული პერიოდი ემთხვევა ციკლების დათარიღების მიხედვით კონდრატიევის მე-4 ტალღის დაღმავალ ფაზას და მეხუთე ტალღას თითქმის სრულად. მოცემული გვაქვს მთლიანად მსოფლიოს რეალური მშპ აბსოლუტურ მაჩვენებლებში და მისი ზრდის ტემპების მონაცემები. ქვემოთ იაგრამებზე მონიშნულია საშუალო ვადიანი ციკლების და გრძელი ტალღების შესაბამისი ფაზის შესაძლო პერიოდები.

დიაგრამებიდან ჩანს რომ, წარმოდგენილი პერიოდის განმავლობაში ადგილი ქონდა 7 საშუალოვადიან ციკლს და ასევე მოკლევადიან ციკლებს, კონდრატიევის ტალღების გავრცელებული დათარიღების მიხედვით მე-4 ტალღის დაღმავალ ფაზაზე უმეტესად ადგილი აქვს უარყოფით ტრენდულ მაჩვენებლებს, ხოლო მე-5 ტალღის აღმავალ ფაზაზე უმეტესად ადგილი აქვს დადებით მონაცემებს, რაც მოდის შესაბამისობაში კონდრატიევის გრძელი ტალღების განმარტებასთან. ასევე ამ ციკლების შესაბამისად ხდება ძირითადი მთლიანი ფიქსირებული კაპიტალის და უმუშევრობის ტემპების ცვლილებაც. უმუშევრობა ჩვენს ხელთ არსებული მონაცემების მიხედვით 1998-1999 წლებში, 6,06% დან გაიზარდა 6,35% მდე, ხოლო 2007-2009 წლებში 5,29 დან 5,92% მდე. ფიქსირებული კაპიტალი 1974-1975, 1981-1982, 2001-2002 და 2008-2009 წლებში შესაბამისად შემცირდა 6,4-6,29, 7,69-7,4, 12,89-12,8 და 16,29-14,86 ტრილიონ დოლარამდე. პირდაპირი ინვესტიციების მოცულობა, როგორც მოცემულ ქვეყანაში ასევე მოცემული ქვეყნის რეზიდენტების მიერ სხვა ეკონომიკებში განხორციელებული

მთლიანობაში მიყვება ეკონომიკური ციკლის დინამიკას. რაც თავის მხრივ ჯდება ეკონომიკური ციკლების თეორიაში. როგორც დიაგრამიდან ჩანს 2000-იანი წლებიდან დაწყებული მკვეთრად იზრდება მსგავსი საინვესტიციო აქტივობები. არსებული მონაცემების მიხედვით მსოფლიოში შრომის მწარმოებლურობა იზრდება, მაგრამ მაგალითად მთლიანი მსოფლიოს მაჩვენებელი აშშ, იაპონიის ევროკავშირის და მაღალი შემოსავლების მქონე ქვეყნების მწარმოებლურობას შესაბამისად ჩამორჩება 5, 4 და 3 - ჯერ. ფინანსური სექტორის მიერ გაცემული სესხების მოცულობა მშპ-ს თან მიმართებით 1961 დან 2016 წლების პერიოდში შეიცვალა 79.3% დან 184% მდე. სამეცნიერო კვლევებზე და გამოგონებებზე დანახარჯები ჩვენს ხელთ არსებული მონაცემებით ბოლო 2 ათეული წლის განმავლობაში მუდმივად იზრდება მაგრამ, ბოლო პერიოდში ამ დანახარჯების შესაბამისად რეალური მშპ-ს წილობრივი მაჩვენებელი მთლიანობაში მცირდება. (ეს, თავის მხრივ, ტექნოლოგიური სიახლეების თეორიული ახსნის შესაბამისი მოვლენაა).

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მოვლენაა კომპანიების საბაზრო კაპიტალიზაციის ზრდა, რომელიც მიმდინარეობს მთელი მსოფლიოს მასშტაბით და რატომღუნდა მსოფლიო ეკონომიკის წამყვანი ქვეყნება და რეგიონებში. კომპანიების საბაზრო კაპიტალიზაცია უკვე ბევრად აღემატება მთლიან მსოფლიო მშპ-ს.

თითქმის იდენტური სურათია მსოფლიოს სხვადასხვა წამყვანი ქვეყნების და რეგიონების სტატისტიკური მონაცემების ანალიზის შემთხვევაშიც ისეთი როგორიცაა აშშ, ევროკავშირი, იაპონია და ჩიეთი. ეს მონაცემები ნათლად აჩვენებს ციკლების გავლენას ეკონომიკურ ზრდაზე. პრაქტიკულად მითითებული მოკლე, საშუალო და გრძელი ციკლები ცვლის ყველა იმ ძირითად მონაცემს რაზეც აგებულია ეკონომიკური ზრდის თეორია და მოდელები.

გარდა ზემოთ მოტანილი ინფორმაციისა და მსოფლიოს რეალური მშპ-ს ზრდის ტემპების დიაგრამის მიხედვით თუ განვიხილავთ მე-4, მე-5 ტალღის ტექნოლოგიურ საფუძვლებს დავინახავთ თუ როგორ ვითარდებოდა მე-4 ტალღის პირობებში ის სიახლეები რაც მე-5 ტალღის პირობებში იყო ერთერთი მნიშვნელოვანი:

1. მეხუთე ტალღის ძირითადი ტექნოლოგიები გაჩნდა ჯერ კიდევ მეოთხე ციკლის აღმავალ ფაზაზე, კერძოდ გამოჩნდა ნახევარ გამტარები, ოპტიკურ ბოჭკოვანი კაბელები და უსადენო სატელეფონო კავშირების თეორიული და პრაქტიკული მოდელები.

2. კონდრატიევის მეთხე ტალღის დაღმავალ ფაზაზე 1970 წლებში, რომელიც ამავდროულად დია-

გრამის მიხედვით მოიცავს საშუალოვადიან ციკლებს პერიოდით 1974-1982 წლები, ადგილი ქონდა მიკროპროცესორის და ინტერნეტისათვის და ფიჭური კავშირგაბმულობისათვის საჭირო ბაზის შექმნას.

3. კონდრატიევის მეოთხე ტალღის აღმავალი ფაზის დასაწყისი 80-იანი წლების დასაწყისში უკვე დაინერგა ინტერნეტი, და დაიწყო კომპიუტერების პროგრამულ უზრუნველყოფის დახვეწა. კიდევ ერთი საშუალოვადიანი ეკონომიკური ციკლში, 90-იან წლები, დაიწყო მასიური კომპიუტერიზაცია, და უსადენო სატელეკომუნიკაციო სისტემების განვითარება, რომელიც დღემდე გრძელდება

4. კონდრატიევის მეხუთე ციკლის შესაბამისი საშუალო ვადიან ციკლში (1990-2001 წლები) კომპიუტერული პროგრამული უზრუნველყოფის შემდგომი გაუმჯობესება და კომპიუტერების მასიური გავრცელების დაწყება.

5. კონდრატიევის მეხუთე ციკლის ტალღის შესაბამისი საშუალოვადიანი ციკლის (2002-2009 წლები) ამ პერიოდზე უსადენო ტელეფონების მასიური შემოსვლა და გავრცელება.

როგორც ვხედავთ ამ პერიოდში ადგილი აქვს ეკონომიკის ახალი დარგების და სექტორების გამოჩენას, რომელიც დაკავშირებულია სამეცნიერო სიახლეებთან და ინოვაციებთან. შესაბამისად, როგორც საშუალოვადიანი ისე გრძელვადიანი ციკლების თეორიის შესაბამისად ადგილი აქვს საინვესტიციო გადანეყვებილების და დარგებს შორის კაპიტალის გადაადგილებას (რასაც რატომღუნდა მოყვება უფრო მოკლევადიანი რყევები) და ეკონომიკური ზრდის საფუძვლების ცვლა.

დღემდე პრაქტიკულად მიმდინარეობს ამ ტექნოლოგიების გაუმჯობესება განვითარების პროცესი და ეს არის ძირითადი ბაზისი ეკონომიკური ზრდისათვის.

შემდეგი გრძელვადიანი ტალღის სავარაუდო ტექნოლოგიური ბაზა გაჩნდა მე-5 ტალღის აღმავალ ფაზაზე, ამ ფაზის შესაბამის 1990-2001 საშუალოვადიანი ციკლის დროს გამოჩნდა ინტერნეტ მაღაზიები, და არასაბანკო ელექტრონული ფულადი ანგარიშსწორებების სისტემები, 2001-2009 გაჩნდა ციფრული ეკონომიკის სხვა შემადგენელი კერძოდ ღრბელური ტექნოლოგია, ხოლო 2009-2016 წლები გამოჩნდა ელექტრონული ფული და სხვა მნიშვნელოვანი ტექნოლოგიები რომლებიც საფუძვლს ქმნის ციფრული სისტემების საშუალებებით ბიზნესს მართვისათვის. გამოჩნდა ელექტრომობილები. მე-5 ციკლის დაღმავალ ფაზაზე გამოჩნდა მე-5 თაობის ინტერნეტი. ყოველივე ზემოთქმულმა სხვა ტექნოლოგიებთან ერთად სავარაუდოდ უნდა უზრუნველყოს შემდგომი ტალღის შესაბამისი აღმავალი ფაზის დაწყება.

ბამოყენებული ლიტერატურა:

1. მ. გველესიანი ეკონომიკისი ლექციების მოკლე კურსი „კომენტარი“ თბილისი 2000
2. გველესიანი მ. ეკონომიკური ციკლის საიდუმლო. „კომენტარი“ თბ., 2004
3. ა. აქუბარდია ეკონომიკური კრიზისი და K ციკლები. „ბიზნესი და კანონმდებლობა 2009.
<http://www.nplg.gov.ge/gsd/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00---off-0periodika--00-1---0-10-0--0---0prompt-10---4-----0-11--11-en-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-00&a=d&c=periodika&cl=CL1.12&d=HASH01a1bb460dc9d746bbf59c71.9.1#HASH01a1bb460dc9d746bbf59c71.9.1>
4. А. В. Сидорович и авторский коллектив. Курс экономической теории “дис” 1997 г.
5. В.А. Коломаев Экономико-математическое моделирование „юнити“, 2005 г.
6. В. А. Цветков Циклы и кризисы: теоретическо-методологический аспект 2012
<http://www.ipr-ras.ru/articles/tsvetkov13-03.pdf>
7. С. Ю. Глазев Современная теория длинных волн в развитии экономики
8. სტატისტიკური მონაცემები <https://data.worldbank.org/indicator>
9. Л.В. Иваненко Сравнительный анализ некоторых подходов к моделированию влияния человеческого капитала на добавленную стоимость в экономике 2016